

KWAZULU NATAL
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION
GREENBURY SECONDARY SCHOOL
ISIVIVINYO SIKASEPTHEMBA 2017
ISIZULU ULIMI LOKUQALA LOKWENGEZA (FAL)
IPHEPHA LESIBILI (P2)
IBANGA LE-12

UMHLOLI: P.N. LUTHULI

UMCUBUNGULI: S. B. MDUNGE

ISIKHATHI: (2)

AMAMAKI: 70

USUKU: 05/09/2017

INANI LAMAKHASI: 9

IMIYALELO KWABAHLOLWAYO

- LELI PHEPHA LIHLUKANISWE IZIQEPHU **EZIMBILI**
- FUNDISISA IMIGOMO YALELI PHEPHA NGAPHAMBI
KOKUPHENDULA IMIBUZO.
- PHENDULA YONKE IMIBUZO NGOLIMI OHLOLWA NGALO.
- HLELA IZIMPENDULO ZAKHO NJENGOBA ZIHLELWE EMIBUZWENI.
- HLELA ISIKHATHI SAKHO UKUZE UQEDE.
- BHALA NGOBUNONO OBUKHULU NANGOKUCACILE.

ISIQEPHU A: INOVELI

UMBUZO 1: UMSHADO- N Zulu

Funda iziqeshana esingezansi bese uphendula imibuzo ezolandela.

ISIQESHANA A

Wethuka esefikile lapho kulindwa khona izinto zokuhamba uBhekani. Umqondo wakhe ugcwele imicabango engapheli. Akukho nokuncane ukujabula emphefumulweni wakhe. Iphupho namanje usengalixoxa ukusuka nokuhlala. Akawanaki vele amaphupho, futhi akafuni nezincazelo zawo kodwa leli lanamuhla **linomkhuba phakathi.**

Okuxaka kakhulu-ke ukuthi nonina uphuphe lona leli phupho. Ame athule du. Umqondo wakhe ugxile ephusheni. Kusobala ukuthi uyise ufuna ashade ngokushesha uBhekani. Ingani ephusheni umbuze kaningi ebuza umbuzo oqodwa: 'Namanje awufuni ukuganwa? Namanje awukafuni ukuthatha umfazi?' Uma ekhumbula kahle uBhekani sengathi uphendulile kodwa uyise wahwaqa, ekhombisa ukuthi impendulo ayimngculisi.

'Cha, kuzofuneka ngiganwe,' Ukhuluma yedwa njalo uBhekani. Kodwa ngizoshada nobani? Wayezibuza lo mbuzo, impendulo wagcina engayitholanga. Umqondo wakhe wazulazula ethatha ebeka ezintombini asake athandana nazo. Wayethi uma ezifaka esikalweni, ezihlolisisa zomke zingafaneli ukumgana.

Bayanda manje abantu lapha okumelwe khona amatekisi. Nakhu sekufika intokazi ima eduze kukaBhekani. Athikaziseke emicabangweni yakhe. Abuke le ntokazi. Inhle. Imhlophe qwa. Izinwele lezi zilungiswe ngobunono obukhulu. Zinhle, zihlangene zikanywe kahle. Athi uma eyibhekisisa abone ubuhwanqa obuphuphuzelayo obucishe bisikaze izihlathi. Kanti zinjani zona izihlathi! Ungafunga uthi azigcotshwa kodwa ziyapholishwa. Ezwe sengathi uyathatheka uBhekani yile ntokazi.

- 1.1 Yisho iphupho elaphushwa nguBhekani ngalobu busuku. (1)
- 1.2 Ngubani OMUNYE owayehlushwa yileli phupho? (1)
- 1.3 Kwakuyini inkinga kaBhekani ngokwalesi siqeshana? (2)

1.4 Khetha impendulo efanele kwezilandelayo:

Ngokwalesi siqeshana lesi simo sokukhuluma esithi, 'Akawanaki vele amaphupho, futhi akafuni nazincazelo zawo kodwa leli lanamuhla **linomkhuba phakathi,**' sisho ukuthi.....

A elingakholakali.

B elithusayo.

C elibhedayo.

D elikhulumayo. (1)

1.5 Tomula umusho esiqeshini osikhombisa ukuthi wayenolaka ubaba kaBhekani. (2)

1.6 Yini eyenza amehlo kaBhekani athatheke yile ntokazi ayeqala ukuyibona?

Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

1.7 Wayeyaphi uBhekani njengoba ayelinde izinto zokuhamba? (1)

1.8 Ukuhlangana kukaBhekani nale ntokazi kwamdalela izinkinga eziningi empilweni yakhe. Fakazela lesi sitatimende ngamaphuzu AMABILI. (2)

1.9 Xoxa ngengwijikhwebu etholakala kule ndaba ngamaphuzu AMATHATHU. (3)

1.10 Kwaba namphumela muni ukufika kukaBhatomu eNyawushane? (2)

1.11 Ngokubona kwakho iyiphi intombi eyabe ifanele uBhekani kulezi ake athandana nazo? Sekela impendulo yakho ngamaphuzu AMABILI. (3)

KANYE

ISIQESHANA B

Kulikhuni nokuthola umfundisi manje. Lona wendawo uthi akakaze ambone nakanye uTholi esontweni. Umfundisi uthi uwazi kahle onke amakholwa akhe kulemijondolo yaseNyawushane. Inkinga ayikho kuBheki. Bebesonta nonina. Kuze kuzanywe umfundisi wakwelinye ibandla. Naye ufuna abazali balaba abazoshada kuqala. Uma etshelwa uTholi, uthi bazommela oZenze. Akhumbule amadlozi ashiwo unina kaBheki. Ekugcineni umfundisi aze ahawukele yena uBheki. Atholakale kanjalo-ke umfundisi nesonto okuzobhaliselwa kulo.

Usuku lomshado wawungathi kushada inkosi. **Kugcwele kuthe swi izimoto** egcekeni. uBheki ungathi uyaphupha. Uma elokhu eqalaza uyababona abantu abaziyo. Usebona noLindiwe egone ingane. Ethembe ukuthi uLindiwe ngeke amsusele umsindo sekubhaliswa.

'Kanti oTholi babanjwe yini?' uBheki obuzayo. Akabonakali phela umakoti manje. Acabange uPamella uBheki. Kokunye nguye nje oselibazise uTholi. Bagcwale manje abantu umakoti akabonwa. Aqalaze futhi uBheki.

'Ubani-ke lo baba ohamba ethetha laphaya Sifiso?'

'Sengathi ubaba kaTholi impela loya. Konje nathi wavuma ukuba uTholi azoshada nawe futhi?'

'Ngiyaqala ukumbona mina Sifiso. Umuntu obehla enyuka namalobolo yilo baba okuthiwa uZenze.'

Athule uSifiso. Kubonakale ukuthi kukhona okungamenelisi kahle.

1.12 UTholakele wayethi yini emhlanganisa noZenze? Bhala amaphuzu AMABILI.

1.13 Yagcina ixazululeke kanjani inkinga yomfundisi ozoshadisa uTholakele noBhekani kulesi siqeshana? (2)

1.14 Ngokukamama kaBhekani yini eyayizokwenziwa ngamadlozi akubo kaBhekani ukuvimba umshado? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

1.15 Chaza inkinga ayezobhekana nayo uTholi uma umfundisi ethi udinga abazali bakhe. (2)

1.16 Nikeza amaphuzu AMATHATHU afakezela ukuthi le ndaba inesingeniso esifanele. (3)

1.17 Phawula ngomlayezo owedluliswa umbhali wale ndaba kubafundi. Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

1.18 Ngokucabanga kwakho ngabe yisiphi isizathu sikaTholakele sokufuna ukushada noBhekani? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)

[AMAMAKI ESIQEPHU A: 35]

ISIQEPHU B: UMDLALO

UMBUZO 2: ABABULALI BENYATHI- RM Mngadi

Funda iziqeshana bese uphendula imibuzo ezolandela.

ISIQESHANA C

(Ikhansela uDuma lihamba okhalweni, liphethe umbhobho limemezela ngomhlangano)

DUMA: Umhlangano womphakathi! Umhlangano womphakathi, ngoMgqibelo mhla ka-6 kuyo le nyanga! Wozani esikoleni eNdabuzekwayo ngehora lokuqala emini! *(awuphindaphinde umyalezo)*

(Khona manjalo kuqhamuke induna uDlamini)

DLAMINI: *(ngokuthukuthela)* Hheyi! Hheyi wena, njengoba uklabalasa, uklewula nje, ngabe uyicelile imvume kuNdabezitha?

DUMA: *(akhulume ngombhobho. Uyachitha ngesandla sokhohlo)* Maye! Yimihlola yini? Ngicelile? Ngiceleni mina? Kanti mina ngakhethelwani? Kanti yini umsebenzi wekhandela?

DLAMINI: *(intukuthelo iyenyuka uze akhombe ngenduku)* Hheyi! Hheyi wena Duma ndini! Kanti ngubani inkosi yale ndawo? Akukhona elokishini lapha. Hamba uyokwenza intando yeningi ekhweni lakho kwaMashu, hhayi lapha! Thina sinenkosi esiphethe lapha.

DUMA: *(ayeke ukukhuluma ngombhobho kodwa nakuye yenyukele intukuthelo)* We Dlamini! Mina ngakhethwa ngabantu! Abantu sebakhuluma! Wena **usaququbele ehlathini lokungazi!** Ngiyeke ngenze umsebenzi wami mina. Abantu bafuna intuthuko. Khohlwa nduna!

DLAMINI: *(uthukuthela uyabila. Ukhomba uDuma ngenduku.)* Uthini? Uthi ngikhohlwe? Wena awuzikhohliwe usuyinkosi ! Empeleni ngubani inkosi lapha? Nguwe?

DUMA: (*achithe izandla*) Angazi! Lokho okuthandayo! (akhulume embhojeni ebe eqhubeka nokuhamba) Umhlangano womphakathi! Wozani nizokuzwa ngentuthuko! (*aze ayosithela*)

DLAMINI: (*eya ngalapho kusithele khona uDuma. Naye uyamemeza*) Uyadakwa! Uyadakwa, akukho mhlangozi ozohlangozi lapha! (asithele naye).

- 2.1 Bhala umyalezo ayelokhu ewuphindaphinda uDuma. (1)
- 2.2 Wawubizelwani lo mhlangozi? (1)
- 2.3 Wayengowaphi ngokuzalwa uMaShezi? (1)
- 2.4 Empeleni ngubani inkosi yendawo? (1)
- 2.5 Chaza kafushane ukuthi yini eyayicasula uDlamini ngesenzo sakaDuma. (2)
- 2.6 Khetha impendulo efanele kwezilandelayo:
- Lesi simo sokukhuluma esithi, '**Usaququbele ehlathini lokungazi**' sisho.....
- A ukucasha ehlathini.
- B ukungakhanyiseleki.
- C ukuyotheza izinkuni.
- D ukuhamba ehlathini. (1)
- 2.7 Ngaphandle kukaDuma, ngobani abanye ababekhohlwe wukuthi amakhosi asephelwe yisikhathi? Bhala amagama abantu ABABILI. (2)
- 2.8 Hlobo luni lwesifengo oluqokethwe umusho olandelayo?
- Hheyi wena, njengoba uklabalasa, **uklewula** nje, ngabe uyicelile imvume kuNdabezitha? (2)

- 2.9 Chaza kafishane ukuthi washona kanjani uDlamini. (2)
- 2.10 Yisiphi isigameko esenzeka ngosuku lomhlangano esaholela ekuboshweni kukaDlamini? (2)
- 2.11 Bhala uvuthondaba olutholakala kulo mdlalo. (2)
- 2.12 Ngubani umlingiswa ongumqhathi kulo mdlalo? Fakazela impendulo yakho ngamaphuzu AMABILI. (3)

KANYE

ISIQESHANA D

(Emzini wenkosi ekuseni, uShandu ubukeka ebuthakathaka. Isandla sokudla asisuki esifubeni. Ulokhu ehlinahlina. UMaNgema naye ukhona lapho endlini yokuphumula)

MANGEMA: *(Ngokukhathazeka. Namehlo acwebe izinyembezi)* Baba. Uma sekunje mina ngiyadideka.

SHANDU: *(ngokukhathazeka)* MaNgema ukhathazeke ngakhona mkami. Okusho ukuthi uMbandlwa ubulawe ngabantu abazwelana name.

MANGEMA : *(ngokukhathazeka)* Akungatshazwa lokho baba. Okubi nje ngukuthi abantu bazothi ubulewe nguDlamini ngoba nguye osenecala lokumshaya.

SHANDU: *(usekhathazekile. Sengathi namandla ayamphelela)* Bangadlali ngoDlamini ngoba bengamzali. Akekho umuntu ongathi esabhekene necala elibi kanje legazi futhe eseke wathola nesixwayiso samaphoyisa, abaye enze into enje.

MANGEMA: *(amehlo akhe azidedele izinyembezi. Ahoshe iduku azesule)* Baba, ngabe kade efikile lapha uDlamini. Mina ngisola sengathi uyesaba. Uyabona baba, cishe usevalelekile. *(athule kancane)* Kunganjani baba uthumele onogada ababili bahambe ngemoto bayombheka.

SHANDU: (*ahline kakhulu*) Uqinisile MaNgema. Ngicela ubacele onogada. Mina sengiyesaba. (*aphume uMaNgema*)

SHANDU: (*asale yedwa elokhu ethintathinta esifubeni. Ukuhlina kwakhe kwenyukele. Kubonakale izindebe zinyakaza sengathi uzama ukukhuluma kodwa izinhlamvu zamagama zingezwakali. Kubonakale izinyembezi zehla ziyowela esifubeni.*)

MANGEMA: (*angene egulukudela endlini. Izandla uzithwele ekhanda useyakhala*)
Baba! Baba! Nampa abantu bethi uDlamini nomndeni wakhe sebengumlotha!
Hawu! Hawu Nkosi yami!

- 2.13 Kwaba namthelela muni ukushona kukaDlamini empilweni yenkosi? (2)
- 2.14 Uvezwe njengomliniswa onjani uMfundisi uMazongolo? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)
- 2.15 Ucabanga ukuthi kwakuzoba namuphi umthelela ukungaxolelani kukaDuma noShandu? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)
- 2.16 Yayiqukethe umyalezo othini incwadi eyabhalwa yinkosi uShandu? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)
- 2.17 Ukube wena wawunikwe ithuba lokweluleka uDuma wawuyomeluleka uthini? Bhala amaphuzu AMABILI. (2)
- 2.18 ukufika kombuso wentando yeningi kwaba nomphumela omuhle nomubi emphakathini wale ndawo. Sekela lesi sitatimende ngalokho okwenzeka emdlalweni. (2)
- 2.19 Ngokucabanga kwakho sisekhona yini isidingo sokuthi amakhosi abuse/ aphaathe izindawo zasemakhaya? Sekela impendulo yakho ngamaphuzu AMATHATHU. (3)

[AMAMAKI ESIQEPHU B: 35]

[AMAMAKI ESEWONKE: 70]

